

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การเป็นลูกจ้างตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗

สำนักงานประกันสังคมได้มีหนังสือ ที่ รง ๐๖๐๗/๒๕๑ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทน โดยคณะอนุกรรมการพิจารณาอุทธรณ์เงินทดแทน (กรณีทั่วไป) ได้พิจารณาประเด็นเกี่ยวกับนิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างลูกจ้างระหว่างคู่สมรสของหุ้นส่วนผู้จัดการกับนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว เห็นว่า เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความนิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างลูกจ้างในกรณีดังกล่าว จึงมีมติให้หารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสำนักงานประกันสังคมมีความเห็นในเบื้องต้นว่า คำว่า “นายจ้าง” และ “ลูกจ้าง” ตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นบทนิยามกฎหมายที่บ่งชี้ให้เห็นถึงนิติฐานะของบุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวมิได้บัญญัติถึงนิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างและลูกจ้างตามกฎหมายของบุคคลทั้งสองฝ่ายไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น สำนักงานประกันสังคมจึงได้วินิจฉัยในทำนองเดียวกันกับนิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างและลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนถูกต้องตามเจตนารมณ์และการตีความประเด็นข้อกฎหมาย จึงขอหารือ ดังนี้

๑. คำว่า “นายจ้าง” และ “ลูกจ้าง” ตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ มีนิติสัมพันธ์ความเป็นนายจ้างลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานอย่างไร

๒. คู่สมรสของหุ้นส่วนผู้จัดการ สามารถอยู่ในฐานะลูกจ้างของห้างหุ้นส่วนจำกัดตามสัญญาจ้างแรงงานได้หรือไม่ อย่างไร ในกรณีดังนี้

๒.๑ คู่สมรสของหุ้นส่วนผู้จัดการ เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด

๒.๒ คู่สมรสของหุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานประกันสังคม โดยมีผู้แทนกระทรวงแรงงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงและสำนักงานประกันสังคม) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงประกอบการหารือว่า ในกรณีที่หารือมานี้คณะกรรมการกองทุนเงินทดแทนได้มีความเห็นเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่า นิติสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างต้อง

เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ ๖ จ้างแรงงาน มาตรา ๕๗๕^๑ และมาตรา ๕๘๓^๒ ซึ่งนายจ้างต้องมีอำนาจบังคับบัญชาลูกจ้าง จึงจะสามารถจ่ายเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้ได้ ฝ่ายที่สอง เห็นว่า คำว่า “ลูกจ้าง” ต้องเป็นไปตามคำนิยามที่พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดไว้เท่านั้น คือ ผู้ซึ่งทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรแต่ไม่รวมถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย เมื่อบุคคลใดเป็นลูกจ้างตามนิยามดังกล่าวแล้วก็มีสิทธิได้รับเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคมจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้ได้ข้อยุติทางกฎหมายต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๙) พิจารณาแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เห็นว่า กรณีอันเป็นปัญหาที่หารือมานี้เป็นเรื่องการจ่ายเงินทดแทนให้แก่ลูกจ้างตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้ก็ได้นิยามคำว่า “ลูกจ้าง” หมายความว่า ผู้ซึ่งทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไรแต่ไม่รวมถึงลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับงานบ้านอันมิได้มีการประกอบธุรกิจรวมอยู่ด้วย ดังนั้นเมื่อบุคคลใดเป็นลูกจ้างตามความหมายของคำว่า “ลูกจ้าง” ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ย่อมมีสิทธิได้รับเงินทดแทน

ประเด็นที่สอง เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ เอกเทศสัญญา ลักษณะ ๒๒ หุ้นส่วนและบริษัท ไม่มีบทบัญญัติใดที่กำหนดห้ามไม่ให้ห้างหุ้นส่วนจ้างแรงงานผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนเป็นลูกจ้าง แม้ว่า มาตรา ๑๐๘๘^๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะได้กำหนดให้หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในกรณีที่สอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน หรือมาตรา ๑๐๔๓^๔ และมาตรา ๑๐๔๖^๕ ประกอบกับมาตรา ๑๐๘๐^๖

^๑มาตรา ๕๗๕ อันว่าจ้างแรงงานนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าลูกจ้างตกลงจะทำงานให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่านายจ้าง และนายจ้างตกลงจะให้สินจ้างตลอดเวลาที่ทำงานให้

^๒มาตรา ๕๘๓ ถ้าลูกจ้างจงใจขัดคำสั่งของนายจ้างอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หรือละเลยไม่นำพาต่อคำสั่งเช่นว่านั้นเป็นอาชญากรรมก็ดี ละทิ้งการทำงานไปเสียก็ดี กระทำความผิดอย่างร้ายแรงก็ดี หรือทำประการอื่นอันไม่สมแก่การปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปโดยถูกต้องและสุจริตก็ดี ท่านว่านายจ้างจะไล่ออกโดยมิพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้าหรือให้สินไหมทดแทนก็ได้

^๓มาตรา ๑๐๘๘ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน

แต่การออกความเห็นและแนะนำก็ดี ออกเสียงเป็นคะแนนนับในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหาว่า เป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่

^๔มาตรา ๑๐๔๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนอันมิได้เป็นผู้จัดการเอื้อมเข้ามาจัดการงานของห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งเป็นผู้จัดการกระทำล่วงขอบอำนาจของตนก็ดี ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง

^๕มาตรา ๑๐๔๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ว่าคนหนึ่งคนใดหาสิทธิจะได้รับบำเหน็จเพื่อที่ได้จัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่ เว้นแต่จะได้มีความตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

^๖มาตรา ๑๐๘๐ บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด ๓ นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบมีอยู่หลายคนด้วยกัน ท่านให้ใช้บทบัญญัติสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นวิธีบังคับในความเกี่ยวพันระหว่างคนเหล่านั้นเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นกับห้างหุ้นส่วน

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะกำหนดให้หุ้นส่วนที่มีได้เป็นผู้จัดการ หากเข้าไปจัดการงานของหุ้นส่วนก็ไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้ แต่กรณีดังกล่าวก็มีใช้กรณีการจ้างแรงงานตามสัญญาจ้างแรงงานที่หุ้นส่วนจำกัดจะได้ทำขึ้นเพื่อจ้างลูกจ้างมาทำงาน นอกจากนี้การจ้างแรงงานยังมีความแตกต่างจากการลงหุ้นในหุ้นส่วนตามมาตรา ๑๐๒๖^๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดให้หุ้นส่วนทุกคนต้องลงหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือลงแรงงานก็ได้ ดังนั้น คู่สมรสของหุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่ว่าจะเป็นหุ้นส่วนของหุ้นส่วนจำกัดหรือไม่ก็ตาม อาจตกลงทำงานให้แก่หุ้นส่วนจำกัดโดยรับค่าจ้างซึ่งถือว่าเป็นลูกจ้างของหุ้นส่วนจำกัดได้

(นายอัชพร จารุจินดา)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มีนาคม ๒๕๕๖

^๗มาตรา ๑๐๒๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลงหุ้นด้วยในหุ้นส่วน
สิ่งที่นำมาลงด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่นหรือลงแรงงานก็ได้